

Vízia

Európskeho pracovného spoločenstva pre rozvoj vidieka a obnovu dediny

pre trvaloudržateľný rozvoj európskych dedín a vidieckych oblastí

1. Preambula: Vidiecka Európa

Európu z troch štvrtín tvorí vidiek. Približne polovica Európaniek/Európanov žije vo vidieckych regiónoch a viac ako 50% všetkých pracovných miest je umiestnených práve tam. Aj keď sa v priebehu rokov plošný podiel vidieckych oblastí len nepatrne zmenšil v porovnaní s aglomeráciami, jeho počet obyvateľov neustále klesá.

Jeden jediný vidiecky priestor neexistuje. Oveľa skôr existuje široké spektrum rôznorodých typov vidieckych priestorov, ktoré sa prezentujú ako veľmi odlišné životné a ekonomické oblasti. Takto sa, napríklad, záujmové územia miest rozvíjajú viac a viac do podoby suburbánnych aglomerácií, vyznačujúce sa rýchlym rastom počtu obyvateľov, enormným záberom plôch, ničením pôvodného krajinného obrazu, ako aj stratou identity. Na rozdiel od nich, regióny na periférii, ktoré nezriedka prezentujú svoju výsostne pôvabnú krajinu, sú veľmi častí konfrontované s takými javmi, ako odchod obyvateľov, prestárlosť, nezamestnanosť a ekonomická vyprázdnenosť. Veľmi špecifické sú aj výzvy, ktoré stoja pred oblasťami s vysokým podielom hodnotných prírodných priestorov alebo so zameraním na poľnohospodársku výrobu, či turistický ruch.

Prírodné, kultúrna a historické jedinečnosti, rámcové hospodárske a spoločensko – politické podmienky, ekonomické a infraštruktúrne štandardy ako aj vzdialenosti od centier zapríčiňujú zreteľné rozdiely medzi vidieckymi priestormi medzi severom a juhom Európy, medzi starými a novými členskými krajinami, ale dokonca aj vo vnútri jednotlivých krajín – v neposlednej rade aj vzhľadom na funkcie, ktoré majú a sú schopné plniť: priestory pre život a stretávanie sa, pre regeneráciu a vyrovnanie, voľný čas a odpočinok, priestory pre prácu a hospodársku činnosť.

Dediny prechádzali a prechádzajú neustálymi zmenami a poskytujú priestor pre rôzne formy práce a života. Narastajúca mobilita, informačné a komunikačné technológie búrajú priestorové hranice. Na mnohých miestach tradičné sociálne skladby miznú a vidiecky spôsob života sa mieša s mestskými vzormi.

Medzi mestom a dedinou sa skutočne vytvára čoraz hustejšia sieť vzájomných vzťahov a závislostí. Z toho vyplývajú početné výzvy, nové alternatívy a šance, ale aj priťažujúce problémy hlavne tam, kde prevažujú politické a spoločenské hierarchie medzi mestom

a dedinou, pokusy o prispôsobenie sa bez spätnej väzby, či seba zničujúce nepriateľstvá.

Politika Európskej únie pre vidiecke oblasti

Dôležitým sprievodcom vidieckych oblastí, ktoré sú pripravené nastúpiť cestu smerom k budúcnosti, je Európska únia. Už v zakladajúcej zmluve z Maastrichtu jedným z cieľov je zmenšenie zaostalosti vývoja znevýhodnených oblastí vrátane vidieckych regiónov. Tým sa posilňuje hospodárska a sociálna súdržnosť a podporuje harmonické spolužitie.

Regionálne štruktúry a koncepcie nadobúdajú v posledných rokoch na význame, rozvíja sa aktívna a cieľavedomá politika integrovaného rozvoja vidieckych oblastí. Kohézna politika Európskej únie podporuje rast a pokrok vidieckych regiónov na rôznych úrovniach jednaní a protestuje proti rozsiahlym požiadavkám na znižovanie prostriedkov na rozvoj vidieka a proti úplnému uvoľneniu poľnohospodárskych trhov.

Vítané rozšírenie Únie v posledných rokoch však postavilo štrukturálnu politiku EÚ a politiku rozvoja vidieka a obnovy dediny pred ďalšie a ťažké výzvy, ktoré sa vyznačujú najmä v nových členských štátoch extrémnym usporiadaním a rozdielmi v poľnohospodárstve, vysokou nezamestnanosťou vo vidieckych oblastiach a na mnohých miestach absenciou účinných občiansko – spoločenských organizácií, ktoré by zastupovali záujmy vidieckeho obyvateľstva.

Z tohto dôvodu prijalo Valné zhromaždenie Európskeho pracovného spoločenstva pre rozvoj vidieka a obnovu dediny túto „Víziu trvaloudržateľného rozvoja európskych dedín a oblastí“.

2. Ciele & zámery

Európske pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka a obnovu dediny (ďalej ARGE) jedná s vedomím, že vidiecke regióny predstavujú nesmierne bohatstvo Európy. Je presvedčené, že vidiecky priestor zohráva kľúčovú úlohu v rozvoji Európy a že sa politika v jeho prospech odzrkadlí v záujme blaha celej spoločnosti.

Politika pre vidiecky priestor musí byť nasmerovaná tak, aby mohla podporovať ekonomický potenciál a zamestnanosť v dedinách a vidieckych komunitách, a zároveň aby rozhodne zvyšovala kvalitu života jej obyvateľov. Okrem toho by mala prispievať k formovaniu vidieckych oblastí ako samostatných, nezameniteľných a neprehliadnuteľných prírodných, kultúrnych a sídelných priestorov, v ktorých vystupujú ako rovnocenní partneri tradície a inovácie, ako aj forma a funkcia.

Rozvoj vidieka musí stavať na takej politike, ktorá zodpovedá princípom trvalej udržateľnosti a subsidiarite, sleduje integrovaný prístup, poskytuje dôsledne priestor pre aktívnu občiansku spoločnosť a usiluje o sieťovanie všetkých relevantných síl a prostriedkov, najmä Miestnej a Regionálnej Agendy 21.

Úspešný rozvoj vidieckych oblastí Európy predpokladá rozsiahle inovatívne a kreatívne akčné stratégie, ako aj opatrenia a riešenia zvlášť pre každú jednotlivú oblasť. Toto si vyžaduje prekonanie sektorových a geograficky vymedzených spôsobov myslenia: k slovu sa dostáva interdisciplinárna ako aj horizontálna a vertikálna spolupráca najrôznejšieho druhu.

Zvláštnu pozornosť je potrebné venovať tomu, aby vidiecke oblasti mohli zaujať a vyplniť svoje miesto vedľa metropolitných regiónov a aglomerácií bez akéhokoľvek hierarchického zaradenia. Vzájomné závislosti a prelínanie by sa mali využívať ako veľká šanca pre plodnú spoluprácu medzi rovnocennými, ale zároveň odlišnými a samostatnými partnermi, ktorí idú spoločne kus cesty svojho rozvoja.

Ľudia na dedinách musia byť spôsobilí a musia byť motivovaní k tomu, aby dokázali rozvíjať vízie a konkrétnu angažovanosť a mobilizovať vlastné sily na zlepšenie svojich životných podmienok. Nemali by len prevziať zodpovednosť za vlastný domov, ale mali by sa zaujímať a angažovať aj v regionálnych, národných, spoločenských a globálnych záujmoch, ako ochrana ovzdušia, ochrana pôdy, iniciatíva Globálny Marshallov Plán, či poctivý obchod.

3. Metódy & stratégie

V strede záujmu je človek

Kľúčom ku každému pozitívnemu rozvoju je človek, jeho intelektuálne, sociálne a emocionálne schopnosti, jeho pripravenosť angažovať sa a prevziať zodpovednosť. Rozvoj vidieka musí preto intenzívne podporovať vôľu na svojpomoc.

Podstatnú úlohu v politike a správe zohráva možnosť intenzívneho spolurozhodovania občanok/občanov. Takýmto spôsobom je možné očakávať kvalitnejšie riešenia, zvýšenie spokojnosti s prácou zainteresovaných a dopady na znižovanie nákladov. Okrem toho, prežitý úspech posilňuje pocit pospolitosti a sociálnej súdržnosti. Zvláštny dôraz je potrebné neustále klásť aj na zapojenie expertiek/expertov verejnej správy a iných relevantných inštitúcií a organizácií, ktorí sú schopní pôsobiť ako kompetentní partneri.

Účasť občanok/občanov na rozhodovacích procesoch predpokladá neustálu vzdelávaciu, informačnú a motivačnú prácu tak, aby sa špecifické schopnosti a zručnosti prebúdali a ďalej rozvíjali, aby sa povedomie pre zvláštne problémy vidieka posilňovalo a aby sa iniciovalo kooperatívne, inovatívne a podnikateľské jednanie.

Spoluúčasť nesmie byť len trpená, ale musí byť aj inštitucionalizovaná. Ide konkrétne o to, aby sa vytvorili vhodné informačné, komunikačné a účastnícke štruktúry, ktoré budú zaručovať nepretržitú občiansku angažovanosť na úrovni zvolených zástupcov a tým poskytovať priestor pre nové, zodpovedné spoločenstvo.

Subsidiarita & dobrá správa (Good Governance)

Kľúčovou úlohou regionálnych, národných a európskych autorít je poskytnúť malým jednotkám vo vidieckom priestore nielen dostatok zdrojov, ale aj nutnú voľnosť tak, aby sa mohla uplatniť subsidiarita. Miestna samospráva, ktorá je zodpovedná za udržanie, resp. opätovné dosiahnutie dôvery občanok/občanov v politiku, pri tom predstavuje dôležitý stavebný kameň.

Úlohou politiky musí byť otvárať obyvateľstvu úprimné, realistické, únosné, a dlhodobu spoľahlivé perspektívy. Tie sú základom pre formulovanie vízií a pre realizáciu konkrétnych projektov zameraných na trvalé zlepšenie hmotných a nehmotných životných podmienok všetkých zainteresovaných.

Politika pre vidiecke oblasti by mala byť zrozumiteľná a transparentná. Rozhodnutia, obsadzovanie postov a zadávanie úloh by malo prebiehať podľa objektívnych kritérií, nezávislé kontrolné mechanizmy by mali byť zriadené všade tam, kde ešte nie sú. Politika a správa by mali fungovať koherentne.

Interdisciplinarita

Regionálna politika a správa musia byť po strategickej stránke mnohostranne organizované. Hospodárska, infraštruktúrna, environmentálna, poľnohospodárska, kultúrna a sociálna politika, ako aj ďalšie oblasti politiky musia spolu veľmi úzko pôsobiť, aby sme mohli primerane hovoriť o komplexnom rozvoji vidieka. Je nutné zabrániť nevyváženostiam, napríklad v neprospech kultúrneho a sociálneho vybavenia. Zvláštnu pozornosť je potrebné venovať zapojeniu schopností, zručností a poznatkov vedy, umelkýň/umelcov a ďalších kreatívnych ľudí.

Integrovaný rozvoj vidieka vyžaduje združovanie a pružnosť podporných programov a kompetencií, ako aj podporných občianskych iniciatív. Zvláštny význam pri tom nadobúdajú poradenské aktivity a iné ponuky služieb zo strany správy.

Interdisciplinárna koordinácia sa musí vžiť v malom aj veľkom rozsahu a vyžaduje podporu zo všetkých politických úrovní.

Spolupráca

Spojenectvá a spolupráca medzi obcami sú nevyhnutnou stratégiou pre úspešný rozvoj vidieckych priestorov. Umožňuje zvládnuť výzvy a riešiť problémy komunálnej zodpovednosti, ktoré by boli nad možnosti jednotlivých obcí. Medziobecná spolupráca je dôležitá nielen z dôvodu lepšieho pôsobenia smerom navonok, ale aj z dôvodu vybudovania a rozširovania spoločnej, životaschopnej kultúrnej identity smerom dovnútra. Okrem toho je spolupráca podstatným predpokladom efektívnu, synergickú realizáciu regionálnych rozvojových koncepcií. Úlohou pre budúcnosť pre všetkých, ktorí sa zaoberajú rozvojom vidieckych komunít, musí byť iniciovať a podporovať takúto spoluprácu. Dobrým rámcom pre to môže byť aj implementácia iniciatívy LEADER.

Súčinnosť obnovy dediny, integrovaného rozvoja vidieka a regionálneho rozvoja je veľmi dôležitá pre naštartovanie a udržanie svojbytnej obnovy a znovuoživenia, ako aj pre to, aby z tejto dynamiky mohli všetci profitovať.

Na základe silných regionálnych rozvojových stratégií môžu jednotlivé obce rozvíjať ďalej svoj vlastný profil v rámci miestnych sietí a za pomoci rozvoja vidieka a obnovy dediny.

Rozsahom malé iniciatívy určite urobia dobre, keď sa budú zaujímať aj o politiku na národnej, nadnárodnej a európskej úrovni a keď sa budú snažiť ju pochopiť a sebavedome spoluvytvárať. Rozsahom veľká politika a správa musí zaistiť takú voľnosť a takú klímu, ktorá umožní dynamický rozvoj a výhodné podmienky malým iniciatívam.

Partnerstvá

Pre pozitívny rozvoj je podstatná spolupráca medzi mestom a dedinou, do ktorej obe strany vnášajú svoje silné stránky a kvality a môžu využívať z nej prameniáciu synergiu.

Predpokladom ale je, že sa musí upustiť od vzájomnej konfrontácie alebo takého spôsobu vzájomného vyrovnávania sa, ktoré spôsobí stratu jedinečnosti, výhradného postavenia a identity jednotlivých životných priestorov. Cieľom má byť dosiahnutie nie rovnakých, ale rovnocenných životných podmienok, ako aj rovnováhy zaručujúcej vysokú kvalitu života ako v meste, tak aj na dedine.

Za obzvlášť nápomocnú pre plodné partnerstvá medzi mestami a dedinami sa považuje harmonizácia princípov integrovaného rozvoja vidieka a integrovaného rozvoja miest.

Public Private Partnerships, verejno – súkromné partnerstvá, teda partnerské spolupôsobenie verejného a súkromného sektora, môžu veľmi pozitívne pôsobiť na dynamiku rozvoja. Je ale potrebné dbať na to, aby sa pri tom nejednalo len o čisté finančné obchody, ale o dlhodobú, zmluvne upravenú spoluprácu, v rámci ktorej každý zo zúčastnených vnáša na prospech všetkých svoje silné stránky, schopnosti a zdroje.

Rozmanitosť ako hodnota

Rozmanitosť dedín a vidieckych regiónov sama osebe predstavuje veľké bohatstvo a hodnoty. Zasluguje si preto náležité ocenenie nielen z estetického hľadiska a z pohľadu jej funkcie posilňujúcej identitu, ale napomáha aj pri hľadaní adekvátnych riešení pre najrôznejšie výzvy.

Cieľom politiky pre vidiecke priestory preto musí byť udržanie rozmanitosti, zohľadnenie sociálnej, kultúrnej, prírodnej, ekonomickej a regionálnej bohatosti a predchádzanie pokusom o vyrovnanie vidieckych priestorov alebo o ich prispôsobenie sa mestám a aglomeráciám.

4. Oblasti jednania & akčný rádius

Rozvoj vidieckych regiónov vyžaduje rozsiahle nasadenie, ktoré sa popasuje s navzájom poprepletanými výzvami a problémovými oblasťami a otvorí nové cesty k využitiu potenciálnych príležitostí. Integrovaný rozvoj vidieka cez vidiecky (regionálny) rozvoj a obnovu dediny môže znamenať rozhodujúci prínos. V nasledujúcich kľúčových bodoch sú popísané úlohy a nutné realizačné kroky. Vybraný výpočet oblastí nie je zoradený podľa nejakých priorít, uplatní sa výlučne len pri vzájomnej súčinnosti. Podľa konkrétnej situácie v regióne a východiskových podmienkach bude na jednotlivé oblasti kladený väčší, resp. menší dôraz.

Podnikanie a pracovné miesta

Vidiecky priestor podliehal a aj stále podlieha obrovským štrukturálnym zmenám. V porovnaní s mestskými centrami to viedlo v mnohých vidieckych regiónoch k zníženiu ekonomickej sily a zmenšeniu ponuky pracovných príležitostí. A tak mnoho mladých a angažovaných ľudí opúšťa svoje dediny a sťahuje sa tam, kde sú pracovné miesta a ekonomický rast .

Životaschopnosť regiónu je ale potrebné vnímať v úzkej súvislosti s jeho ekonomických potenciálom. Preto je veľkou výzvou tento nevyhnutný ekonomický základ trvaloudržateľne a ekologicky znesiteľne posilňovať. Princiipiálne je potrebné stavať na starostlivosti a dynamizácii jestvujúcich miestnych podnikov a na tvorbe nových kvalifikovaných pracovných miest. Najdôležitejším pritom bude podnietenie vzniku

nových inovatívnych podnikov, hlavne v rozsahu stredne veľkých remeselných prevádzok, v živnostiach a priemysle, v sektore obnoviteľných zdrojov, alternatívnych energií, vidieckeho turizmu, zdravia a iných moderných služieb. Konkrétne:

- podpora vzniku prevádzok využívajúcich regionálny potenciál a výrobu a distribúciu regionálnych produktov,
- znovuoživenie tradičných remeselných zručností v spojení s turistickými aktivitami,
- zriadenie technologických, inovatívnych centier s ponukou atraktívnych a inovatívnych služieb,
- zriadenie podnikateľských vnútorných sietí na vzdelávanie a synergiu
- rozvoj takých modelov zamestnanosti, ktoré uľahčia skĺbenie rodičovstva a povolania,
- vytváranie kvalifikovaných pracovných miest so zvláštnym zreteľom na cieľovú skupinu žien,
- podpora pracovných miest typu „time-sharing“ (*pozn. prekladateľa: zdieľanie zdrojov IT viacerými užívateľmi*), napríklad v teledomoch,
- presadzovanie decentralizácie, prípadne aj privatizácie vybraných oblastí verejného sektora,
- zapojenie potenciálu vysokých škôl a univerzít do miestneho a komunitného rozvoja a širšie nasadenie v oblasti rozmiestnenia jednotlivých inštitúcií vo vidieckom priestore.

Všeobecne, pre podporu „ekonomiky na vidieku“ platí, že poľnohospodárstvo a lesníctvo, živnosti, remeslá, služby a turizmus by mali byť efektívne zosieťované, prepravné cesty by mali byť čo najkratšie a malo by sa predchádzať zaťažaniu životného prostredia. Okrem toho je na prekonanie miestnych nevýhod veľmi potrebné plošné vybavenie vysokorýchlostnými dátovými sieťami. Napriek tomu však dátové diaľnice nemôžu nahradiť rozsiahle dopravné koncepcie a prispôsobené dopravné infraštruktúry. Tieto sú a aj naďalej zostávajú dôležitým predpokladom pre zlepšenie dostupnosti pracovných miest a uplatnenia regionálnych produktov na trhu. Okrem toho sa podstatnou mierou podieľajú na tom, ako sa podarí využívať turistický potenciál vidieckeho regiónu.

Poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo

Poľnohospodárske a lesnícke podniky plnia rôznorodé funkcie a preto zostávajú aj v budúcnosti neodmysliteľnými aktérmi vo vidieckych oblastiach. Priamo aj nepriamo vytvárajú pracovné miesta a posilňujú tým ekonomickú základňu. Súčasne sú podstatnou časťou dedinského spoločenstva a základom funkčných dedinských štruktúr. V neposlednom rade vzhľadom na svoj veľký plošný podiel určujú svojou činnosťou hospodárenie v krajine a tým pádom aj charakter a vzhľad kultúrnej krajiny. Tieto dôležité ekonomické, ekologické, sociálno-spoločenské a kultúrne prínosy lesníctva a poľnohospodárstva majú zároveň nesmierny vplyv na atraktivitu vidieckych priestorov. Integrovaný rozvoj života vidieckych regiónov a dedín môže byť len vtedy úspešný, keď sú do neho vtiahnuté aj poľnohospodárske a lesnícke podniky. Konkrétne sa pri nich jedná o podporu a prehlbovanie nasledovných stratégií a opatrení:

- výroba, skvalitňovanie a distribúcia zdravých potravín,
- vytváranie spoločností na pestovanie a predaj regionálnych značkových produktov,

- výroba a distribúcia obnoviteľných surovín a alternatívnych energií,
- zapojenie predradených a nadväzujúcich hospodárskych oblastí do regionálneho reťazca tvorby hodnôt,
- rozvoj a modernizácia ponuky agroturizmu,
- ich zahrnutie do služieb a starostlivosti v rámci jednoduchých komunálnych sociálnych úloh,
- starostlivosť a udržanie regionálne charakteristickej kultúrnej krajiny,
- starostlivosť o zachovanie zdravej pôdy, vody a vzduchu.

Pri posilňovaní regionálnych funkcií je ale potrebné brať ohľad aj na to, že poľnohospodárske a lesnícke podniky by mali byť konkurencieschopné aj v nadregionálnom meradle. Pre dobré výrobné podmienky je preto zásadné zaistiť zachovanie úrodných a produktívnych pôdnych plôch ako aj zlepšenie poľnohospodárskej štruktúry zaistením moderného vidieckeho infraštruktúrneho vybavenia a vhodnými opatreniami obnoveného usporiadania pozemkov.

Len za pomoci takejto zdvojenej stratégie je možné na jednej strane zabezpečiť celoplošné a trvaloudržateľné obhospodarovanie kultúrnej krajiny a na strane druhej zvládnuť ohromnú výzvu trvalého zabezpečenia obživy pre výrazne rastúci počet svetového obyvateľstva.

Krajina, pôda, voda a ekológia

Nenarušené životné prostredie je podstatným predpokladom pre dosiahnutie kvality života na dedine. Čistá pitná voda, čistý vzduch a zdravá pôda sú ale aj nad rámec toho – ktorého regiónu nevyhnutné podmienky pre život a služby vidieckych ekosystémov pre mestské centrá.

Kľúčovú úlohu vo vzťahu k ekologickej kvalite regiónu zohráva lesníctvo a poľnohospodárstvo. Uplatňovaný spôsob hospodárenia však ovplyvňuje životné prostredie nielen priamo, ale aj nepriamo, pretože rozhodujúcim spôsobom ovplyvňuje udržiavanie a tvorbu kultúrnej krajiny, ktorá by bez primeraného hospodárenia spustla. Regionálne odlišné krajinné typy ako výsledok trvaloudržateľného hospodárenia v krajine poskytujú životný priestor mnohorakému rastlinstvu a živočíšstvu. Okrem toho garantujú nezameniteľný obraz a vzhľad krajiny a preukazujú seba ako priestor pre oddych s významným turistickým potenciálom.

Vo svojom úsilí udržať, resp. zlepšovať vysokú kvalitu životného prostredia a zachovávať ekologickú výkonnosť krajiny a hospodárenia v krajine vytvárajú rozvoj vidieka a obnova dediny tesné partnerstvá s poľnohospodármi a lesníkmi. Ako cennou pomocou v tomto úsilí sa javia podporné programy EÚ, ako aj ekologicky nasmerované opatrenia v rámci integrovaného rozvoja vidieka. Na druhej strane je ale potrebné získať aj spotrebiteľky/spotrebiteľov pre starostlivé a ekologicky únosné zaobchádzanie s vodou, potravinami a spotrebným tovarom.

Rozvoj vidieka a obnova dediny musia preto v nasledovných oblastiach posilňovať environmentálne povedomie a vyzývať ku konkrétnym činom:

- ohľaduplné a šetrné zaobchádzanie s prírodným bohatstvom, zvlášť so zdrojmi pôdy a vody, prostredníctvom ekologicky orientovaného ďalšieho rozvoja krajinných a poľnohospodárskych štruktúr

- vytváranie trvaloudržateľných systémov využívania krajiny,
- realizácia programov kultúrnej krajiny,
- zakladanie biotopov a sietí biotopov,
- starostlivosť o prírodné plochy a biotopy na základe Európskeho dohovoru o krajine pri zohľadnení kultúrnych, ekologických, poľnohospodárskych, sociálnych a ekonomických aspektov
- presadzovanie decentralizovaných, pre demografický vývoj prispôsobených a rozpočtami zvládnuteľných infraštruktúr zásobovania a likvidácie,
- angažovaná účasť v akčných sieťach, ako Klimabündniss, či Bodenbündniss (spoločnosti na ochranu klímy, resp. pôdy)
- rozhodnutie sa pre regionálne, ekologicky únosné produkty.

Energie a klimatické zmeny

Rastúca spotreba energií a surovín z fosílnych zdrojov vedie k hrozivo rastúcim ekologickým problémom a rozhodujúcim spôsobom prispieva ku klimatickým zmenám. Preto sú nevyhnutné „protistratégie“, ktorých riešenie sa javí v dvoch smeroch, pričom tieto nie sú alternatívne, ale sa navzájom dopĺňajú:

- úspora energií a zvýšenie energetickej efektívnosti
- narastajúce využívanie obnoviteľných zdrojov energie, ako biomasa, voda, slnečná energia, fotovoltaika, geotermálna a veterná energia.

Rozvoj vidieka a obnova dediny považujú kombinovanú, ekologicky šetrnú a regionálnu výrobu energie za ekologickú nutnosť, ale vidia v nej aj obrovskú ekonomickú šancu pre vidiecky priestor. Samozrejmosťou je, že v popredí záujmu sú hľadiská, ako ochrana životného prostredia, zmena klímy, znižovanie závislosti na neistých trhoch s ropou a zemným plynom, zároveň je však potrebné očakávať značné dopady na rozvoj a zamestnanosť v oblastiach technológií, výroby a služieb. Prvým a najdôležitejším článkom reťazca tvorby hodnôt v rámci regionálnej produkcie energie je určite lesníctvo a poľnohospodárstvo, pričom je potrebné dodržať vyvážený vzťah medzi výrobou potravín a výrobou energetických surovín.

Veľké, centralizované zariadenia a prevádzky na spracovanie obnoviteľných energií a ich zásobovanie obyvateľstvom spôsobujú dlhšími prepravnými cestami nové environmentálne zaťaženie a okrem toho je ich nevýhodou aj to, že sa stráca tvorba hodnôt v regióne. Z pohľadu rozvoja vidieka a obnovy dediny je preto potrebné uprednostňovať regionálnu výrobu a distribúciu energie.

Celkovo sa kladie dôraz na nasledovné témy:

- preverenie a podľa potreby aj zvýšenie energetickej efektívnosti pri stavbách, strojoch a prístrojoch s motiváciou a podporou úspor energie,
- presadzovanie decentralizovaného, čo možno priestorovo úsporného zásobovania energiami s obnoviteľnými alebo dorastajúcimi energetickými nosičmi,
- ekologicky ohľaduplná výroba biomasy a poľnohospodárskych vedľajších produktov s čo možno najmenším využitím externej energie,

- trvaloudržateľné obhospodarovanie a opatrenia na ochranu lesa s cieľom primerane využívať jeho bohatý potenciál ako obnoviteľný zdroj energie,
- také priestorové usporiadanie, ktorého prioritou je energeticky úsporné stavebníctvo a bývanie, ako aj znižovanie nákladov na mobilitu,
- spolupráca obcí a mikroregiónov s víziou dosiahnuť čo najväčšiu energetickú sebestačnosť.

Mobilita a miestne zásobovanie

Mobilita je nevyhnutnou súčasťou ľudského života, pretože naše bytie a jednanie sa uskutočňuje na a medzi rôznymi miestami. Sídla a ich miesta zásobovania sú dopravným cieľom a zároveň dopravným zdrojom. Fungujúca prepravná sieť je základom dostupnosti a výmeny medzi jednotlivými miestami a tým pádom podstatná pre ich význam a pre kvalitu sídla.

Požiadavky na mobilitu u vidieckeho obyvateľstva sú vzhľadom na väčšie vzdialenosti a redšiu sídelnú štruktúru veľmi vysoké. Aby bola verejná doprava, ktorá musí byť z ekologických dôvodov stále uprednostňovaná, ešte viac účinnejšia, je potrebné spracovať obzvlášť kreatívne, mnohokrát aj medziobecne dobre nastavené koncepty.

Individuálna doprava by mala byť ovplyvňovaná neustále rastúcou orientáciou na technológie šetrné k životnému prostrediu. V tejto oblasti sa kladú veľké očakávania hlavne na verejný sektor a priemysel, napríklad v poskytovaní tzv. komunálne využívaných elektromobilov, v užívateľsky priaznivom rozmiestnení bioplynových čerpacích staníc alebo v podpore nákupu vozidiel šetrných ku klíme.

Nadradeným cieľom je vytváranie menších, hustejších a dobre zosieťovaných sídelných štruktúr, ktoré disponujú uspokojivou úrovňou miestneho zásobovania predmetmi dennej spotreby, ako aj zdravotníckymi, verejnými a inými modernými zariadeniami pre poskytovanie služieb. Tým sa dosiahne nielen redukcia dopravy, ale sa výrazne zvýši aj životná úroveň obyvateľstva. Pri rozhodovaní o zachovaní, či zrušení verejných služieb je vo väčšej miere potrebné zohľadňovať otázky dostupnosti a dosažiteľnosti týchto služieb pre občianky/občanov. Rovnakým spôsobom sa ale požaduje od občanok/občanov, aby sa zaujímali o svoje okolie, o možnosti rozvoja svojho sídla, mobility, nakupovania, resp. ich trvaloudržateľne spoluvytvárali.

Rozvoj vidieka a obnova dediny sa ďalej konkrétne zasadujú o:

- vytváranie dostatočného miesta a bezpečného dopravného spojenia pre chodkyne/chodcov a cyklistky/cyklistov,
- zlepšenie imidžu a výstavba efektívnych a ekonomicky výhodných sietí verejnej dopravy,
- výstavbu zariadení typu Park-and-ride (*pozn. prekladateľa: parkové domy pre autá s napojením na verejnú dopravu*) a typu Bike-and-ride (*pozn. prekladateľa: parkové domy pre bicykle s napojením na verejnú dopravu*),
- ponuku flexibilných dopravných služieb, ako zberný taxík na zavolanie, či disko – autobusy,
- výstavba a využívanie možností moderných informačno – komunikačných technológií na minimalizáciu dopravných tokov,

- zosilnená práca s verejnosťou a budovanie povedomia verejnosti pre konkrétne činy občanok/občanov v oblastiach ako „osídlenie“, „schopnosti mobility“, „zaistenie miestneho zásobovania“.

Osídlenie a zastavané územie

Vidiecke obyvateľstvo si v minulosti osvojilo početné mestské hodnoty a tým značne poškodilo svoju kultúru. To sa odzrkadľuje aj v oblasti výstavby. Staré domy, mnohokrát hodné ochrany, ale často krát nezodpovedajú požiadavkám súčasnej rodiny, novému životnému štýlu, či moderným spôsobom hospodárenia. Následkom toho sú novostavby na okrajoch obcí, postupné vyprázdňovanie centier obcí, či zastavanie poľnohospodárskych, či ekologicky cenných plôch.

Preto sú potrebné nové architektonické nápady a koncepty pre súčasné stavebné riešenia pri zohľadnení tradičnej stavebnej kultúry typickej pre daný región. Pritom je potrebné zohľadňovať udržanie typického vzhľadu dediny, využívanie alternatívnych energetických systémov, obmedzenie záberu plôch a moderné tvaroslovné prvky.

Ústredný význam v tejto súvislosti nadobúdajú otázky priestorového usporiadania a sídelného rozvoja. V regiónoch s demografickým úbytkom sa musí uprednostňovať vnútorný rozvoj v stávajúcom stavebnom fonde oproti novej výstavbe na „zelenej lúke“. Odchod obyvateľov a vyprázdňovanie sa nesmú len pasívne prijímať, ale je potrebné sa tomu aktívne brániť. V odôvodnených prípadoch bude ale aj potrebné a zmysluplné umožniť kvalitatívne sťahovanie z osídleného priestoru.

Zvláštnu pozornosť pri definovaní sídelného rozvoja je potrebné venovať aspektu nákladov pre vytváranie, udržanie a obnovu stavebnej infraštruktúry – ciest, zásobovania vodou a elektrinou, nakladania s odpadmi a odpadovou vodou. Keďže zahustená zástavba umožňuje oveľa efektívnejšie využívanie infraštruktúry, je potrebné presadzovať aj takýto spôsob územného rozvoja.

Rozvoj vidieka a obnova dediny kladú dôraz na nasledujúce oblasti:

- projektové zámery na kontrolovaný sídelný rozvoj, plošne úsporná zástavba a prednostný vnútorný rozvoj pri zohľadnení ekologických záujmov dedín,
- medziobecné koncepty a spolupráca, zvlášť v oblastiach, ako vnútorný rozvoj a plošne úsporný priestorový rozvoj,
- harmonizácia obytných a hospodárskych oblastí,
- budovanie povedomia, súťaže a finančná motivácia na zachovanie a ďalší, moderný rozvoj tvaroslovných prvkov typickej regionálnej stavebnej kultúry,
- rozvoj a realizácia moderných architektonických foriem,
- udržanie typického vzhľadu dediny, miestnej identity, ako aj stavebného fondu hodného ochrany,
- kreatívne znovuvyužitie budov, ktoré stratili svoju funkciu a ktoré spooluvytvárajú vzhľad dediny a krajiny,
- zohľadnenie vzťahov medzi sídlom a okolitou krajinou,
- regulatívy pre novú výstavbu s ohľadom na čo najmenší záber plôch a spotrebu energií,

- udržanie hodnoty súčasnej infraštruktúry cestou uvážlivého obecného finančného plánovania,
- zohľadnenie stavebno – biologických hľadísk,
- neustále zohľadňovanie aspektu bezbariérovosti.

Životaschopné, atraktívne centrá obcí a mnohostranne využiteľné, tomu prispôsobené verejné priestranstvá a obecné budovy sú dôležitými miestami pre nadväzovanie kontaktov, komunikáciu. Rozvoj vidieka a obnova dediny preto dôsledne podporujú vytváranie takýchto miest stretnutí.

Vyššia kvalita bývania a atraktívny vzhľad dediny a krajiny odštartovali na mnohých miestach trend nového bývania. Ide o taký rozvoj, ktorý môže vidieckym priestorom prospieť za predpokladu, že sa podarí priliv obyvateľstva udržať v rozumných medziach a do života dediny integrovať nových obyvateľiek/obyvateľov a ľudí s dvomi bydliskami.

Vzdelanie

Vzdelanie je viac než výučba detí a mládeže. Dnes už nestačí, čo sa človek naučí v škole, je nevyhnutné sa ďalej celoživotne vzdelávať. A čím ďalej, tým viac ide o získanie metodických vedomostí a sociálnej kompetencie. Tým nadobúdajú na význame témy, ako procesy budovanie povedomia, projektové učenie, obecná komunita ako „vyučujúca organizácia“.

O ďalšej existencii vzdelávacích zariadení na vidieku nesmú rozhodovať len materiálne kritériá. Oveľa dôležitejšie je zohľadniť fakt, že sú častom miestom kultúrnych a spoločenských stretnutí a z toho dôvodu sú vlastne nenahraditeľné. Zatvorenie často jedinej školy väčšinou znamená ťažkú stratu pre celý vidiecky región. Rozvoj vidieka a obnova dediny musia preto túto skutočnosť dávať do povedomia všetkým zodpovedným.

Okrem „vzdelanie vo vidieckom priestore“ je potrebné venovať pozornosť aj „vzdelaniu pre vidiecky priestor“. Preto je potrebné usilovať sa o:

- študijné kurzy a vzdelávacie platformy na tému trvaloudržateľného rozvoja vidieckych priestorov,
- výskumné projekty na spracovanie typológie dedín, funkcií a silných stránok vidieckych priestorov vo vyrovnaní a v porovnaní s mestskými centrami,
- ponuky na tematicko – odborné ďalšie vzdelávanie s cieľom zabezpečenie kvality nových produktov a služieb, ako aj využívania moderných informačno – komunikačných technológií,
- tréningy spolupráce a komunikácie, ako aj tréningy riešenia konfliktov.

Získavanie vedomostí prostredníctvom internetu je pre všetkých oveľa jednoduchšie, pretože je nezávislé od miesta a časovo je flexibilnejšie. A to je nová šanca pre vidiecky priestor, aby takýmto spôsobom vyrovnal svoje nevýhody oproti mestu – obzvlášť teraz, keď sa postupne zaplňajú diery v pokrytí širokopásmovým napojením, čím aj obyvateľky/obyvatelia okrajových oblastí majú k dispozícii rýchle spojenia. Ale, aj keď je má internet vysokú hodnotu, predsa len nenahradí sociálno – spoločenské učenie v pracovných krúžkoch, akčných skupinách, či spolkoch a združeniach.

Kultúrna a sociálna identita

Rozvoj vidieka a obnova dediny sa cielene zasadzujú za zlepšenie regionálneho a dedinského spolužitia. Podporujú formy účasti a spolupráce, ako aj štruktúry subsidiarity s cieľom dosiahnuť občiansku angažovanosť. Len tak je možné prebudiť v občanoch/občianoch záujem o veci verejné a o spoluvytváranie svojho vlastného okolia.

Východiskovým bodom sú špecifické priestorové a ekonomické danosti. Na nich sa môže vidiecka kultúra a sociálno – spoločenská identita zvnútra rozvíjať, mnohokrát rozdielne od mesta, kde kultúrne a spoločenské dianie leží v rukách profesionálnych organizácií. V mnohých vidieckych regiónoch zohrávajú hlavnú úlohu práve dobrovoľná občianska angažovanosť a vytváranie nosných spoločenstiev, ktoré identitu podporujú.

Aby bolo možné podporovať takéto svojpomocné aktivity, je potrebné mať k dispozícii vhodné priestory, identifikované ako miesta stretnutí, kde sa vytvára komunita a pocit spolupatričnosti. Zároveň je ale potrebné vzniknuté organizačné štruktúry ideovo a materiálne podporovať a vzdelávať – vždy podľa motto: „pomocou k svojpomoci“.

Pre rozvoj vidieka a obnovu dediny vyplývajú z toho nasledovné požiadavky:

- ponuka vzdelávania pre deti, mládež aj dospelých, podporujúca pochopenie historických koreňov, charakter a silné stránky vlastného regiónu,
- rozšírenie funkcií škôl a materských škôl na regionálne kultúrne a vzdelávacie zariadenia – aj ako príspevok k udržaniu takýchto zariadení v menších obciach,
- zmena používania a/alebo prestavba obecných objektov a priestranstiev na miesta stretnutí,
- podpora vytvárania miestnych spoločenstiev, záujmových a pracovných skupín, ako aj neformálnych sietí na lokálnej úrovni,
- impulzy podporujúce účasť občanok/občanov na plánovaní a rozhodovaní v procese pretvárania svojho bezprostredného prostredia,
- zapojenie osobností z politiky, ekonomiky, umenia a kultúry, ktorí žijú na dedine, do miestneho života,
- prenesenie rozhodovania na menšie a bezprostredne dotknuté spoločenstvá,
- podpora dedinských združení a spolkov, ich slávností, zvykov a aktivít,
- presadzovanie spolupráce medzi spolkami, ktorá prekračuje rámec jednotlivých tém a obecné hranice,
- vyvážený pomer tradičných a moderných podujatí a aktivít, kde sa rovnakou mierou prezentuje zachovávanie kultúrneho dedičstva a podpora nových kultúrnych a športových voľnočasových možností.

Spolky, záujmové skupiny a iné formy občianskych aktivít pôsobia svojou činnosťou veľmi pozitívne na kvalitu života na dedine. Vytvárajú priestor k vlastnej aktivite a sebarealizácii. Pre mnohých, ktorí sa uvažujú o živote na vidieku, je toto dôležitým rozhodovacím kritériom. Okrem toho takéto činnosti dokážu zvýšiť regionálnu tvorbu hodnôt, v ktorej sa otvárajú nové šance turizmu a obohacuje sa miestne zásobovanie.

Každodenné spolunažívanie

Aj na dedinách sa život zmenil,. Mladí so starými už skoro vôbec nežijú pod jednou strechou. Napriek tomu ešte funguje sociálny systém „dedina“, aj vďaka čulému spolkovému životu, ktorý je v mnohých regiónoch nosným prvkom dedinského bytia. Je

to výhoda, ktorá však v sebe skrýva aj nebezpečenstvo: do spoločenských procesov a sociálneho života sú zahrnuté aj menej organizované skupiny obyvateľstva. Obec potrebuje spolurozhodovanie, tvorivosť a účasť všetkých jej občanok/občanov.

Ženy by mali byť povzbudzované k tomu, aby preberali zodpovedné funkcie, čo je však možné uspokojivo dosiahnuť len vtedy, keď sa dosiahne uznanie v spoločnosti a pochopenia v rodine. Popri podpore rovnosti šancí oboch pohlaví v zmysle gender mainstreaming – u (*pozn. prekladateľa: uplatňovanie rodového hľadiska - je (re)organizácia, zlepšenie, rozvoj a vyhodnocovanie politických procesov takým spôsobom, ktorý včleňuje rodovú rovnosť do všetkých opatrení na všetkých úrovniach*) sa musí presadzovať aj ďalšia zvláštna požiadavka: umožniť človeku dôstojne a bez rizika zostarnúť na vidieku. Prežívané spolunažívanie okrem toho vyžaduje otvorenosť požiadavkám mladej generácie a posilnenie rodín vo všetkých aspektoch. V neposlednom rade je potrebné venovať nutnú pozornosť prisťahovaným a migrujúcim obyvateľkám/obyvateľom, ako aj ľuďom so špeciálnymi požiadavkami, či odlišným postojom k väčšinovej populácii.

Rozvoj vidieka a obnova dediny považuje za dôležité posilňovať kvalitu medziludských vzťahov. Tomu zodpovedajúce ťažiská a podnety by sa mali presadzovať:

- organizovaním opatrovateľskej starostlivosti pre deti, aby sa rodina a práce nemuseli navzájom vylučovať,
- rozvojom takých služieb, ktoré zaktraktívnia starším ľuďom bývanie vo vlastnom alebo prenajatom dome podľa ich predstáv,
- ponukou rozmanitých opatrovateľských služieb a chráneného bývania pre dôstojnú starobu na dedine – aj pre prisťahované dôchodkyne/dôchodcov,
- modely odmeňovania a motivácie za dobrovoľnú, čestnú angažovanosť v rámci aktivít a služieb pre obyvateľov rôznych generácií,
- zohľadnenie nárokov ľudí so zvláštnymi požiadavkami pri opatreniach stavebných a spoločenských zmien.

5. Sebareflexia a vyhlásenie

Európske pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka a obnovu dediny chce zohrávať aktívnu úlohu pre zachovanie a rozvoji vidieckych priestorov. Svojou sieťou partnerstiev ideovo podporuje opatrenia na zlepšenie životnej, hospodárskej a oddychovej funkcie, ako aj oblasti jednania na zvýšenie kvality života v kultúrnej, sociálnej a medziludskej oblasti. Svoje úlohy vidí v nasledovnom:

- zhromažďovanie, prezentácia a vyhodnocovanie vedomostí, schopností a mimoriadnych výsledkov v oblasti trvaloudržateľného dedinského a regionálneho rozvoja,
- podpora výmeny skúseností a kontakty medzi zodpovednými, prednášateľkami/prednášateľmi a občiankami/občanmi na vertikálnej úrovni a medzi európskymi štátmi, krajinami, regiónmi obcami a dedinami na horizontálnej úrovni,
- pozdvihnutie motivácie obyvateľiek/obyvateľov vidieka k účasti na rozhodovacích procesoch a ich angažovaniu sa pre iniciatívne spoluvytváranie vlastného životného priestoru,

- posilnenie sebavedomia vidieckeho obyvateľstva a ich identity ako miestne zakorenených Európaniek/Európanov so spoločnými hodnotami, spoločnou históriou a spoločnou kultúrou,
- presadzovanie vnímania celospoločenského významu vidieckych priestorov a požiadaviek ich obyvateľiek/obyvateľov na verejnosti, cez médiá a politiku.

Z hľadiska širokého medzinárodného konsenzu pri súčasnom zachovaní regionálneho charakteru, hlásia sa členovia a partneri Európskeho pracovného spoločenstva pre rozvoj vidieka a obnovu dediny k spoločnému európskemu postupu a k úsiliu cieľ tejto vízie všemožne presadzovať a zakotvovať v politickej realite.

Riadni členovia

štátny minister Helmut Brunner, Bavorské štátne ministerstvo pre výživu, poľnohospodárstvo a lesníctvo, Mníchov; **ministerský rada Dipl.-Ing. Josef Attenberger**, Bavorské štátne ministerstvo pre výživu, poľnohospodárstvo a lesníctvo, Mníchov (Bavorsko, Nemecko) • **krajinský predseda Hans Niessl**, Burgenlandská krajinská vláda, Eisenstadt; **Hofrat Dipl.-Ing. Johann Fertl**, Úrad burgenlandskej krajinskej vlády, Eisenstadt (Burgenland, Rakúsko) • **ministerka Isabelle Weykmans**, Ministerstvo kultúry, médií a turizmu, Eupen; **Dieter Gubbels**, Ministerstvo kultúry, médií a turizmu, Eupen (Nemecky hovoriace spoločenstvo Belgicka, Belgicko) • **predsedkyňa Silvia Pápaiová**, Jablonov nad Turnou (Leader-región Kras, Slovensko) • **minister Romain Schneider**, Ministerstvo poľnohospodárstva, vinárstva a rozvoja vidieckeho priestoru, Luxembursko; **riaditeľ Dipl.-Ing. Charles Konnen**, Národný úrad pre sceľovanie (O. N. R.), Luxembursko (Luxembursko) • **krajinský predseda Dr. Erwin Pröll**, Dolnorakúska krajinská vláda, St. Pölten; **Dipl.-Ing. Bernhard Haas**, Úrad dolnorakúskej krajinskej vlády, Krajinská kancelária pre obnovu dediny, Krems an der Donau (Dolné Rakúsko, Rakúsko) • **miestopredseda Stanisław Longawa**, Úrad predsedu dolnosliezského vojvodstva, Vroclav; **riaditeľ Bogusław Wijatyk**, Úrad predsedu dolnosliezského vojvodstva, Vroclav (Dolné Sliezske, Poľsko) • **Mag. Ing. Ryszard Wilczyński**, Opolský vojvodský úrad, Opole; **Ewa Wróbel**, Úrad predsedu opolského vojvodstva, Opole (Opole, Poľsko) • **štátny minister Frank Kupfer**, Saské štátne ministerstvo pre životní prostredie a poľnohospodárstvo, Drážďany; **Volker Menzel**, Saské štátne ministerstvo pre životní prostredie a poľnohospodárstvo, Drážďany, Drážďany (Sasko, Nemecko) • **riaditeľ Manfred Bötsch**, Spolkový úrad pre poľnohospodárstvo BLW, Bern; **Jörg Amsler**, Spolkový úrad pre poľnohospodárstvo BLW, Bern (Švajčiarsko) • **riaditeľ Ladislav Ambróš**, Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Bratislava; **Ing. Ivona Cimermanová**, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica (Slovensko) • **minister Dr. Milan Pogačnik**, Ministerstvo pre poľnohospodárstvo, lesníctvo a výživu, Ľubl'ana, **Janja Kokolj-Prosek**, Ministerstvo pre poľnohospodárstvo, lesníctvo a výživu, Ľubl'ana (Slovensko) • **krajinský predseda Mag. Franz Voves**, Štajerská krajinská vláda, Graz; **zástupca krajinského predsedu Hermann Schützenhöfer**, Štajerská krajinská vláda, Graz; **Ing. Ingrid Moder**, Úrad štajerskej krajinskej, Graz (Štajersko, Rakúsko) • **krajinský radca Dr. Michl Laimer**, Krajinská vláda Južné Tirolsko, Bolzano; **Ing. Anton Aschbacher**, Krajinská vláda Južné Tirolsko, Bolzano (Južné Tirolsko, Taliansko) • **minister Jürgen Reinholz**, Durínske ministerstvo poľnohospodárstva, lesníctva a ochrany prírody, Erfurt;

riaditeľ Bernd Gressler, Durínske ministerstvo poľnohospodárstva, lesníctva a ochrany prírody, Erfurt (Durínsko, Nemecko) • **krajinský predseda Günther Platter**, Tirolská krajinská vláda, Innsbruck; **vrchný radca Dipl.-Ing. Nikolaus Juen**, Úrad tirolskej krajinskej vlády, Innsbruck (Tirolsko, Rakúsko) • **minister Rostislav Vondruška**, Ministerstvo pre regionálny rozvoj Českej republiky, Praha; **Miroslava Tichá**, Ministerstvo pre regionálny rozvoj Českej republiky, Praha (Česká republika) • **štátny tajomník Dr. Péter Szaló**, Ministerstvo národného rozvoja a hospodárstva, Budapešť; **Attila Madaras**, Ministerstvo národného rozvoja a hospodárstva, Budapešť (Maďarsko) • **krajinský radca Mag. Karlheinz Rüdissler**, Vorarlberská krajinská vláda, Bregenz; **Dr. Wilfried Bertsch**, Úrad vorarlberskej krajinskej vlády, Bregenz (Vorarlbersko, Rakúsko)

Mimoriadni členovia

starosta Helmut Wallner, Obecný úrad Hinterstoder (obec Hinterstoder, Rakúsko) • **Dr. Michael Schaloske**, Düsseldorf (Európske vzdelávacie fórum pre rozvoj vidieka) • **predseda Min.-Dirigent Rainer Beckedorf**, Hannover (Spolkové krajinské pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka, Nemecko)

Podporné/partnerské regióny

štátny minister Dieter Posch, Hessenské ministerstvo hospodárstva, dopravy a rozvoja vidieka, Wiesbaden; **ministerský radca Dipl.-Ing. Klaus Schüttler**, Hessenské ministerstvo hospodárstva, dopravy a rozvoje vidieka, Wiesbaden (Hessensko, Nemecko) • **zástupca krajinského predsedu Dipl.-Ing. Uwe Scheuch**, Korutánska krajinská vláda, Klagenfurt; **Hofrat Dipl.-Ing. Peter Fercher**, Úrad korutánskej krajinskej vlády, Klagenfurt (Korutánsko, Rakúsko) • **štátny minister Karl Peter Bruch**, Ministerstvo vnútra a športu, Mainz; **ministerský radca Dipl.-Ing. Franz Kattler**, Ministerstvo vnútra a športu, Mainz (Porýnie-Falcko, Nemecko) • **zemský radca Doraja Eberle**, Salzburská krajinská vláda, Salzburg; **Dipl.-Ing. Peter Haider**, Salzburský inštitút pre územné plánovanie a bývanie (SIR), Salzburg (Salzburg, Rakúsko).

Tiráž:

Vydavateľ, vlastník a nakladateľ: Europäische ARGE Landentwicklung und Dorferneuerung (Európske pracovné spoločenstvo pre rozvoj vidieka a obnovu dediny); Bartensteingasse 4/16, A-1010 Wien

Redakčný tím: Ivona Cimermanová (Slovensko), Beatrix Drago (Bavorsko, Nemecko), Jan Florian (Česká republika), Arno Frising (Luxembursko), Bernd Gressler (Durínsko, Nemecko), Dieter Gubbels (Nemecky hovoriace spoločenstvo, Belgicko), Henning Kuschnig (Sasko, Nemecko), Gábor Ónodi (Maďarsko), Michael Schaloske (Severné Porýnie-Vestfálsko, Nemecko), Peter Schawerda (Europäische ARGE Landentwicklung und Dorferneuerung, Viedeň, Rakúsko), Karl Trischler (Dolné Rakúsko, Rakúsko), Ryszard Wilczyński (Opole, Poľsko)

Šéfredaktor: Theres Friewald-Hofbauer

Preklad z nemeckého jazyka: I.Cimermanová, SAŽP

www.landentwicklung.org